

BIJZONDERE WAARNEMINGEN EN VONDSTEN

Coccomyces tumidus (Fr.) de Not., nieuw voor Nederland

Berg, Atte van den, 2011. *Coccomyces tumidus*. Coolia 54(3): 141–142.

Toen ik op zaterdag 2 oktober 2010 naar Epe reed voor de excursie op het landgoed Tongeren gingen mijn gedachten terug naar 27 maart 1997. Ik had de dag ervoor een telefoontje gekregen van Albert Sieders, destijds mijn metgezel naar de Flevopolders en in de streek om Epe, waar hij woonde. Hij vertelde van een bijzondere kluifzwam, die hij langs het Van Manenspad gevonden had. Hij noemde hem eerst de ‘Van Manenspadbokaal’. Achteraf bleek het te gaan om de Zwartwitte kluifzwam (*Helvella leucomelaena*). Ik had deze zelf nog nooit eerder gezien en nu zag ik er een paar honderd!

Het fietspad is inmiddels van een schelpenpad veranderd in een betonstrook en dat fietst misschien wel prettiger, maar voor de paddenstoelen is het minder geworden.

Tijdens die excursie in 2010 kreeg ik van Hannie Wijers een eikenblad in de handen gedrukt met daarop een aantal kleine, lichtgrijze schijfjes met aan de rand een acht tot tien afgeronde tandjes. Thuisgekomen moest ik er meteen mee aan de slag en met Ellis & Ellis “Microfungi on Land Plants”, evenals met de “Nordic Ascomycetes” kwam ik uit op *Coccomyces coronatus*. De beschrijvingen zijn in beide nogal summier en dat maakt je wel voorzichtig.

Volgens de Verspreidingsatlas is deze soort slechts éénmaal in Nederland gevonden en controle door een deskundige is noodzakelijk. Stip Helleman toonde zich direct bereid om de vondst te onderzoeken. Een paar dagen later kreeg ik het bericht: *Coccomyces tumidus*, een nieuwe soort voor Nederland. Maar wat nog veel prettiger was: in de bijlage zat een tabel met zes soorten voor het geslacht *Coccomyces* van Declercq uit 1999. Het grote verschil tussen *C. coronatus* en *C. tumidus* zit hem in de deklaag over het hymenium, bij *C. tumidus* vlezig en bij *C. coronatus* koolachtig, terwijl de sporen bij *C. tumidus* 8 tot 10 guttules bevatten en bij *C. coronatus* een zeer groot aantal minuscule kleine guttules. Dit klopte allemaal met mijn bevindingen.

Figuur 1. *Coccomyces tumidus*. (Foto: Atte van den Berg)

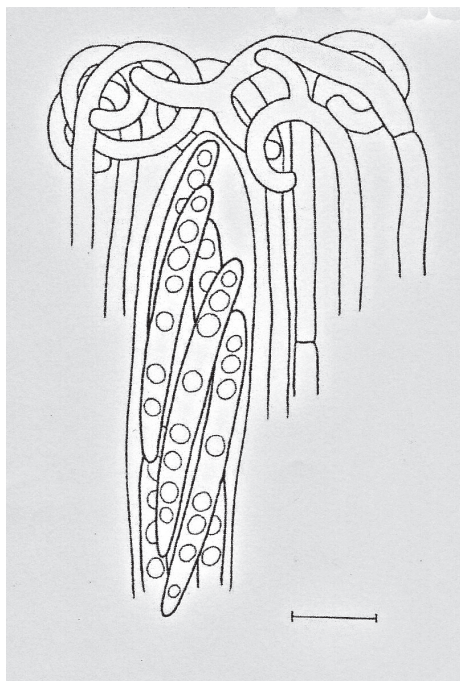
Beschrijving van de vondst

De kleine, ca. 3 mm ronde vruchtlichamen zitten verspreid op oude, overjarige, afgeval-
len bladeren van *Quercus* (volgens Declercq ook op *Fagus* en *Betula*). Het hymenium is
grijs en omgeven door 8 tot 10 onregelmatig
gevormde tandjes. De sporen zijn langwerpig,
recht tot iets gebogen, met 8 tot 10 guttules en
niet gesepteerd. De grootte van de sporen is
 $38-42 \times 4-5 \mu\text{m}$. De asci zijn hyalien, 8-spo-
rig en meten $200 \times 12 \mu\text{m}$. De parafysen zijn
hyalien, dun, $5 \mu\text{m}$ breed, gebogen, soms
zelfs gekruld.

Mijn dank gaat uit naar Stip Helleman en
naar Hannie Wijers. Zonder hun hulp was
deze vondst niet gedaan en op naam gebracht.
Daarnaast bedank ik Bernard Declercq voor
zijn toestemming om zijn tekening te mogen
gebruiken.

Literatuur

- Ellis, M.B. & Ellis, J.P. 1985. Microfungi on
landplants. Croom Helm, London & Sydney.
Hansen, L & Knudsen, H. 2000. Nordic
Macromycetes Vol. 1, Nordsvamp. Copen-
hagen
Declercq, B. De Rhytismaceae (Ascomycetes,
Rhytismatales) in België, 1. Het genus
Coccomyces. Jaarboek VMV 4: 10-20 (1999).

Figuur 2. Asci, parafysen en sporen van *Coccomyces tumidus*. (Bron: Jaarboek VMV 4: 10-20 (1999); Tekening: Bernard Declercq)

Figuur 3. Zwartwitte klui-
fzwam (*Helvella leucome-
laena*). (Tekening: Albert
Sieders)